

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/80/2018
Identifikačné číslo spisu: 8714206924
Dátum vydania rozhodnutia: 29.11.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Švecová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:8714206924.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne D. I., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej v Y, B., zastúpenej JUDr. Ivanom Mikloškom, advokátom, so sídlom v Žiline, Hodžova 13, proti žalovanej KOMUNÁLNA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefánikova 17, IČO: 31 595 545, zastúpenej advokátskou kanceláriou FELIX NEUPAUER & PARTNERS, so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, v mene a na účet ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Felix Neupauer, o náhradu nemajetkovej ujmy s prísl., vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 7C/161/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. júla 2017, sp. zn. 6Co/40/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala, aby súd uložil I. O., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcemu v Y, T. a žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to vo výške 33 000 €, za stratu blízkej osoby, ktorá bola usmrtená pri dopravnej nehode spôsobenej I. O.. Pred začatím pojednávania na súde dňa 25. marca 2015 zobrala ústne do zápisnice žalobkyňa žalobu vo vzťahu k I. O. z dôvodu jeho úmrtia späť. Súd preto uznesením zo dňa 25. marca 2015 konanie vo vzťahu k tomuto žalovanému zastavil.

2. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) medzitýmnym rozsudkom č. k. 7C/161/2014-83 z 25. marca 2015 rozhodol, že nárok žalobkyne voči žalovanému je čo do základu opodstatnený. V odôvodnení predmetného rozsudku okresný súd uviedol, že na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Konštatoval, že žalobkyňa preukázala aktívnu legitímáciu na podanie žaloby, ktorou sa domáhala náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá jej bola spôsobená úmrtím jej otca nebanlivostným konaním nebohého I. O. ako vodiča motorového vozidla. Pokiaľ ide o pasívnu legitímáciu žalovanej, okresný súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že ustanovenia § 4 ods. 1, § 4 ods. 2 a ods. 4 a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“) treba vykladať za použitia eurokonformného výkladu a s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného

poistenia tak, že poisťovňa je v spore o náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej na strane pozostalých po obeti dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorových vozidiel, vecne pasívne legitimovaná. Okresný súd o opodstatnenosti samotnej výšky nároku uplatneného žalobkyňou v tomto konaní nerozhodol, nakoľko na takéto rozhodnutie je potrebné doplniť dokazovanie najmä s poukázaním na skutočnosť, že žalobkyňa s nebohým otcom nežili v spoločnej domácnosti.

3. Proti predmetnému rozsudku okresného súdu sa žalovaná odvolala. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 25. júla 2017, sp. zn. 6Co/40/2016 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. V odôvodnení rozsudku uviedol, že sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. V danom prípade došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia žalobkyne chráneného ust. § 11 Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou je i právo na ochranu rodinného života. Súd prvej inštancie správne posúdil vecnú pasívnu legitimáciu žalovanej vyplývajúcu z § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. v spore o náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej na strane pozostalej po obeti dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorových vozidiel. Ustanovením § 4 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. sa do slovenského právneho poriadku implementovali ustanovenia smernice Rady 72/166/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, ako aj druhej smernice Rady 84/5/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (v súčasnosti kodifikované v spoločnej smernici č. 2009/103/ES o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a kontrole plnenia tejto povinnosti). Podľa čl. 1 druhého bodu smernice č. 2009/103/ES „poškodený“ znamená akúkoľvek osobu oprávnenú na náhradu, pokiaľ ide o akúkoľvek škodu spôsobenú motorovými vozidlami. Odvolací súd poukázal na rozsudok Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013, v ktorom tento rozhodol, že čl. 3 ods. 1 smernice 2009/103/ES sa má vykladať tak, že povinné zmluvné poistenie má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Súdny dvor uviedol, že medzi škody, ktoré sa musia nahradiť, patrí nemajetková ujma, ktorej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore. Súdny dvor navyše dodal, že na veci nič nemení ani zaradenie § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka do inej časti než úprava náhrady škody. Ak totiž zodpovednosť poisteného vznikla z dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, nič nenasvedčuje tomu, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice. Súdny dvor v podstate vyslovil, že pojem zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel používaný v smernici 2009/103/EHS treba vykladať čiastočne autonómne a podradiť podeň aj také nároky, ktoré národné právo nezaraďuje medzi nároky „na náhradu škody“ v prísnom slova zmysle, ak ich podstata je podobná. Z ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vzniká v prípade protiprávnej udalosti - dopravnej nehody nárok na náhradu nemajetkovej ujmy aj v peniazoch. Tento nárok má pritom občianskoprávny charakter a v podstate sa svojou povahou približuje objektívnej zodpovednosti za škodu. Na základe toho odvolací súd konštatoval, že ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. treba vyložiť tak, že poistenie zodpovednosti kryje aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy s nepochybným dopadom na psychické zdravie žalobkyne a pozostalí môžu tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 citovaného zákona uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako, ako všetky ostatné nároky na náhradu škody.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“). Uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 432 ods. 1 C. s. p. Odvolací súd sa pri riešení právnej otázky vecnej pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby, ktorá bola usmrtená pri dopravnej nehode, ako otázky od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľka pritom poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. mája 2017,

sp. zn. 8 Cdo 219/2016, v ktorých tento opätovne konštatoval právny záver, že poisťovateľom nesvedčí pasívna legitímácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. v spojení s ustanovením § 15 ods. 1 citovaného zákona, a to ani v čase po rozsudku Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013. Dovolateľka v dovolaní ďalej namietala, že pôvodcom neoprávneného zásahu do osobnostného práva žalobkyne bol nebohý vinník ako fyzická osoba, pôvodca zásahu. Žalobkyni tak vznikol nárok výlučne voči vinníkovi, pretože povinnosť poskytnúť zadostučinenie podľa ust. § 13 Občianskeho zákonníka je osobne spätá s osobou, ktorá sa dopustila neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, takže má osobný charakter, a preto zaniká smrťou takejto osoby. Vo vzťahu k pasívnej legitímácii poisťovne v predmetnom spore dovolateľka uviedla, že zákon č. 381/2001 Z. z. sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy a povinnosť zahrnúť tento inštitút do poistných zmlúv. V súvislosti s rozsudkom Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013 dovolateľka uviedla, že Súdny dvor podal výklad smerníc zaoberajúcich sa poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami, za žiadnych okolností však nepodal a ani nemohol podať výklad vnútroštátnych predpisov. Je toho názoru, že v danej veci je nevyhnutné prihliadať jedine na vnútroštátnu úpravu a judikatúru. Právna úprava rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu v ustanovení § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. podáva taxatívny výpočet prípadov, ktoré podliehajú poistnému krytiu. Pod takto vymedzenú škodu citovaný zákon neumožňuje subsumovať náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcu z ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa tak poistený s poisťovňou nadštandardne nedohodne v poistnej zmluve. Poukázala na rozsudok najvyššieho súdu z 26. septembra 2013, sp. zn. 3 Cdo 176/2014 (R 127/2014), v ktorom najvyšší súd uvádza, že právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom. Dovolateľka ďalej citovala rozhodnutia najvyššieho súdu (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 a uznesenie Najvyššieho súdu z 15. mája 2017, sp. zn. 8 Cdo 219/2016) vydané po rozsudku Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013, v ktorých najvyšší súd konštatoval, že predmetný rozsudok Súdneho dvora nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry slovenských súdov aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplňať medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smerníc. Nemôže však smernice Európskej únie vykladať v rozpore s vnútroštátnym právom, nakoľko priama aplikácia ustanovení smernice nesmie mať za následok uloženie povinnosti fyzickej alebo právnickej osobe. Napokon dovolateľka v dovolaní namietala absenciu priamej príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a protiprávnym konaním ako predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu. Vzhľadom na skutočnosť, že poistnou udalosťou je dopravná nehoda a zásah do osobnostných práv žalobkyne nastal sprostredkovane, v dôsledku jej reakcie na následky tejto dopravnej nehody, neexistuje vo vzťahu k žalobkyni a uplatňovanej nemajetkovej ujme priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou. Navrhla, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietne.

5. K dovolaniu sa vyjadrila žalobkyňa, podľa ktorej dovolateľkou tvrdený dovolací dôvod nie je daný. V súvislosti so zánikom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu úmrtia vinníka žalobkyňa uviedla, že žalovaná na pojednávaní, na ktorom sa o predmetnom úmrtí dozvedela, nevzniesla hmotnoprávnu námietku zániku tohto nároku a zotrvala výlučne na svojej predchádzajúcej argumentácii o nedostatku pasívnej legitímácie v danom spore. Podľa § 120 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku sú pritom účastníci konania povinní predložiť alebo označiť všetky dôkazy a skutočnosti najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada. Žalovaná námietku o zániku nároku uplatnila prvýkrát v odvolaní voči rozsudku okresného súdu. Vo vzťahu k pasívnej legitímácii žalovanej žalobkyňa odkázala na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 206/2015, III. ÚS 645/2015, III. ÚS 646/2015 a III. ÚS 666/2016, z ktorých vyplýva nevyhnutnosť extenzívneho výkladu pojmu škody, ktorý zahrňuje i náhradu nemajetkovej ujmy. Ústavný súd v uvedených rozhodnutiach poukázal na skutočnosť, že do národného právneho poriadku je oprávnený svoju vôľu presadzovať aj úničný normotvorca. Ak slovenský zákonodarca do zákonného pojmu škoda použitého v zákone č. 381/2001 Z.

z. nezahrnul aj nemajetkovú ujmu, dostáva sa vzhľadom na záväzný výklad zodpovedajúcich smerníc do rozporu so zámerom tvorca újnej právnej regulácie identifikovanej Súdny dvorom. Súd prvej inštancie bol preto povinný skúmať možnosť implementácie eurokonformného výkladu prostredníctvom tzv. nepriameho účinku relevantnej újnej regulácie. Súdny dvor totiž požaduje od vnútroštátnych súdov, aby práve v prípade nesplnenia povinnosti riadnej transpozície smernice členským štátom vykladali ustanovenia vnútroštátneho práva v čo najvyššej možnej miere tak, aby mohli byť použité v súlade s cieľmi tejto smernice. Žalobkyňa navrhovala dovolaciemu súdu, aby dovolanie odmietol alebo zamietol ako nedôvodné.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.) a naň oprávnenou osobou (§ 424 C. s. p.), zastúpenou v zmysle § 429 ods. 1 C. s. p. skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu pri splnení zákonom stanovených predpokladov a podmienok. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 C. s. p.) a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania, resp. predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

8. Podľa § 419 C. s. p., proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

9. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p., dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Podľa § 432 ods. 1, 2 C. s. p., dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

11. Vychádzajúc z citovaných zákonných ustanovení je zrejmé, že na to, aby sa dovolací súd mohol zaoberať dovolaním, v ktorom sa namieta nesprávne právne posúdenie veci, musí byť splnená nielen podmienka vymedzenia tohto dovolacieho dôvodu spôsobom uvedeným v § 432 C. s. p., ale musia byť splnené aj predpoklady prípustnosti dovolania vyplývajúce z ustanovenia § 421 C. s. p.

12. V predmetnej veci odôvodnila dovolateľka dovolanie predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., t. j. tým, že odvolací súd sa v ňou vymedzenej právnej otázke odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

13. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok

zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. 12. 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I, 1965 - 1967), 1980 (č. II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon vzhľadom na čl. 4 ods. 2 C. s. p. je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

14. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, treba za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v dovolaní namietanej právnej otázky pasívnej legitímácie žalovanej považovať predovšetkým rozsudok Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013, v ktorom Súdny dvor vyslovil záver, že príslušné ustanovenia smerníc (Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972, Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 a tiež Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990) o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obeť usmrtenej pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu (v zmysle hmotnej i nehmotnej ujmy) upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Inak povedané, podľa názoru Súdneho dvora, ak vnútroštátne (slovenské) právo upravuje v týchto prípadoch (dopravných nehôd) zodpovednosť poisteného v dvoch právnych inštitútoch, a to v inštitúte zodpovednosti za škodu ako aj v inštitúte zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musia byť oba tieto druhy zodpovednosti predmetom poistného krytia. Na uvedené závery Súdneho dvora nadviazal najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 z 31. 7. 2017, v ktorom vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v práve Európskej únie, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že právo Európskej únie chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú a aj nemajetkovú. Účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k zákonu č. 381/2001 Z. z. je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu zákona č. 381/2001 Z. z., resp. výklad vychádzajúci výlučne z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, prinášalo by to značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť k ich bankrotu. Zároveň by to však mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že v prípadoch insolvenčie zodpovedného subjektu táto nebude vymožitelná. Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých, a teda, že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomínať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie (a dokonca musí) odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod. K správne chápaniu pojmu škoda aj súvislosti zodpovednosti za ňu v práve Európskej únie nemožno dospieť izolovane od základov,

na ktorých bolo právo Európskej únie budované, teda na jednej strane od právnych poriadkov tých členských štátov Európskej únie, ktorých demokratické fungovanie nebolo (na rozdiel od situácie v dnešných tzv. postsocialistických štátoch) prerušené, na druhej strane potom aj od tých historických prameňov práva na území dnešnej Slovenskej republiky (niekdajšieho Československa), o ktorých demokratickom pôvode (charaktere) nevznikol dôvod pochybovať. Nemožno nevidieť to, že slovenský Občiansky zákonník (zákon prijatý ešte v prostredí unitárnej Československej socialistickej republiky v roku 1964) je napriek jeho početným novelizáciám stále predpisom majúcim pôvod v dobe neslobody. Základom úpravy občianskeho práva tzv. prvej republiky (Československej republiky v rokoch 1918 - 1938) sa stal dodnes v Rakúsku platný Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811, medzi pojmami škoda a ujma nerozlišujúci a takýto nedostatok rozlišovania sa týkal i niekdajšieho uhorského práva, platného v rovnakom čase na Slovensku. Okrem uvedeného vyššie však už súčasťou spoločne budovaného právneho poriadku Československej republiky po roku 1918 sa stal o. i. aj zákon č. 81/1935 Sb. z. a n. o jazde motorovými vozidlami, ktorý ustanovil zodpovednosť za škodu aj vtedy, „ak bol niekto na tele alebo na zdraví poškodený alebo usmrtený“ i následok neúčinnosti akýchkoľvek dohovorov, ktorými by sa na ujmu poškodeného vylúčili alebo obmedzili predpisy o povinnej zodpovednosti. Prvé z takýchto ustanovení evidentne nešlo chápať inak, než ako zahrnutie do pojmu škoda spôsobená prevádzkou motorového vozidla i dnešnej náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody (keďže usmrtenie znamená, a vždy znamenalo zánik právnej subjektivity primárne poškodeného, a takto i možnosti uplatňovania akejkoľvek náhrady ním samotným - čo neplatí, a ani nemôže platiť o pozostalých). Druhé sa síce týkalo len vylúčenia prípadných dohovorov medzi škodcom a poškodeným na ujmu druhej z takých osôb, popri ňom tu však bola už v roku 1935 taktiež uzákonená povinnosť držiteľa registrovaného motorového vozidla poistiť sa proti následkom zodpovednosti u niektorej z komerčných poisťovní. Takéto poistenie sa čo do rozsahu muselo týkať celého rozsahu pojmu škoda podľa takéhoto zákona, teda i dnešnej nemajetkovej ujmy pozostalých. K zhodnému názoru dospel aj Ústavný súd SR v uznesení sp. zn. I. ÚS 474/2016 zo 17. augusta 2016, v ktorom uviedol, že hoci Súdny dvor Európskej únie viackrát zdôraznil, že nie je oprávnený vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva, je zjavné, že ako vnútroštátne právo Českej republiky, tak aj vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Ústavný súd Slovenskej republiky v citovanom uznesení ďalej uviedol, že k záveru o potrebe krytia pozostalým priznanej náhrady nemajetkovej ujmy z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel zohľadňujúc skutočnosť, že neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby bol vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, v súvislosti s ktorou vzniknutá zodpovednosť za spôsobenú škodu je predmetom povinného zmluvného poistenia v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z.

15. Za potrebné považuje dovolací súd poukázať aj na žalobkyňou spomenuté uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016, v ktorom ústavný súd zdôrazňuje, že fakt vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie predstavuje zásadný prelom v procese kontinuálneho vývoja právneho poriadku i jeho interpretácie, pretože okrem vnútroštátneho zákonodarcu (ktorý vytvoril koncept materiálneho poňatia škody v čase, keď integráciu do Európskej únie nebolo možné ani len predpokladať), je doň oprávnený svoju vôľu presadzovať aj úijný normotvorca. Pre aplikačnú prax vnútroštátnych orgánov verejnej moci nadaných právomocou rozhodovať v individuálnych prípadoch to znamená, že stabilita právnych vzťahov a právna istota dôvodne vyžadujú hoci aj zotrvať na právnych konceptoch vyvinutých pred vstupom do Európskej únie, ale ak ide o sféru regulácie úijným normotvorcom, je potrebné túto konfrontovať s regulačnými predstavami vnútroštátneho zákonodarcu a v prípade zistenia odchýlky vyvinúť maximálnu snahu o uprednostnenie cieľa stelesneného v právne záväzných aktoch Európskej únie. V tomto smere možno uvažovať o nepriamom účinku smerníc, ktorý zakladá rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Marleasing SA (C-106/89) s odvolaním sa na prejudikatúru vo veci Von Colson a Kamann (C-14/83). Podľa tohto rozhodnutia pri aplikácii vnútroštátneho práva bez ohľadu na to, či aplikované ustanovenia boli schválené pred alebo po smernici, vnútroštátny súd povolaný na výklad vnútroštátneho práva je povinný interpretovať ho, nakoľko je to možné vo svetle

dikcie a účelu smernice, aby sa dosiahol výsledok sledovaný smernicou, a tým zabezpečil súlad s tretím odsekom čl. 189 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní EÚ). Nepriamy účinok smerníc Súdny dvor ešte konkrétnejšie objasnil vo veci Pfeiffer a ďalší (C-397-01 až 403/01). Tu zdôraznil, že požiadavka výkladu vnútroštátneho práva v súlade s právom Únie sa síce v prvom rade týka vnútroštátnych ustanovení prijatých na prebratie smernice, neobmedzuje sa však iba na výklad týchto ustanovení, ale vyžaduje, aby vnútroštátny súd vzal do úvahy vnútroštátne právo ako celok a posúdil, do akej miery ho možno použiť spôsobom, ktorý vedie k výsledku, ktorý je v súlade so smernicou. Ak vnútroštátne právo umožňuje za určitých okolností s použitím vlastných výkladových metód vyložiť ustanovenie vnútroštátneho právneho predpisu tak, že bude možné vyhnúť sa rozporu s inou normou vnútroštátneho práva alebo obmedziť oblasť pôsobnosti tohto ustanovenia na dosiahnutie tohto účelu a použiť ho len do tej miery, aby bolo súladné s danou normou, tak je vnútroštátny súd povinný použiť rovnaké metódy, aby sa dosiahol cieľ stanovený smernicou. Ak teda slovenský zákonodarca do zákonného pojmu „škoda“ použitého v zákone č. 381/2001 Z. z., a teda do rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu v zmysle uvedeného zákona nezahrnul aj nemajetkovú ujmu a jej poistné krytie, dostáva sa vzhľadom na záväzný výklad zodpovedajúcich smerníc do rozporu so zámerom tvorcu únijnej právnej regulácie identifikovaným Súdny dvorom. Všeobecné sudy sú preto povinné skúmať možnosť implementácie eurokonformného výkladu prostredníctvom tzv. nepriameho účinku relevantnej únijnej regulácie. Súdny dvor požaduje od vnútroštátnych súdov, aby práve v prípade nesplnenia povinnosti riadnej transpozície smernice členským štátom vykladali ustanovenia vnútroštátneho práva v čo najvyššej možnej miere tak, aby mohli byť použité v súlade s cieľmi tejto smernice.

16. Podľa názoru dovolacieho súdu onačené rozhodnutia Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová, Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 474/2016 (i rozhodnutia, na ktoré toto rozhodnutie odkazuje, t. j. III. ÚS 646/2015 a I. ÚS 206/2015) a sp. zn. III. ÚS 666/2016, ako aj aktuálne rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 MCdo 1/2016, predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, od ktorej sa odvolací súd neodklonil. Touto ustálenou praxou bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 301/2012 a sp. zn. 8 Cdo 219/2016, na ktoré poukazovala dovolateľka. Nebol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vo vyššie uvedenej právnej otázke.

17. Vo vzťahu k otázke zániku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy tvrdenému dovolateľkou najvyšší súd odkazuje na rozsudok odvolacieho súdu, v ktorom tento konštatoval, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch - tzv. peňažná satisfakcia je osobným právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe počítanej odo dňa nasledujúceho po dni, kedy k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv došlo (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 21. septembra 2008, sp. zn. 5 Cdo 278/2007, R 75/2008, R 58/2014). K neoprávnenému zásahu do osobnostných práv v danom prípade došlo dňa 13. júna 2011, teda v deň dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úmrtiu otca žalobkyne. Žaloba bola podaná dňa 10. júna 2014, a teda v rámci všeobecnej trojročnej premlčacej doby. K zániku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy teda nedošlo.

18. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) C. s. p. odmietol.

19. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.